

Dandyzm

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Film](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Jerzy Pilch, *Spis cudzołóżnic*, 1992.
- Źródło: Radosław Okulicz-Kozaryn, *Mała historia dandyzmu*, Poznań 1995, s. 143–144.
- Źródło: Joanna Zawadzka, *Dandyzm*, [w:] *Słownik literatury XIX wieku*, red. A. Kowalczykowa, J. Bachórz, s. 161: *Dandyzm*.

Dandyzm utożsamiany jest często z postawą dżentelmeńską, dobrze dziś kojarzoną z filmów kostiumowych. Jednak jest on zjawiskiem daleko wychodzącym poza dobre maniery, nienaganny strój i podejmowanie wysiłku zdobycia serca ukochanej damy. To przede wszystkim pogląd na świat wyrażany za pomocą stroju, a przy tym ekscentrycznego i arystokratycznego sposobu bycia. W okresie swojego najintensywniejszego rozwoju w XIX wieku spotykał się lekceważeniem, konsternacją, ale i próbą ośmieszenia. Jedno jest pewne – obok dandysa nie można było przejść obojętnie. Dziwaczna jak na owe czasy moda, której hołdowali dandysi, stanowiła rodzaj społecznej prowokacji, zaś duński filozof romantyczny, Søren Kierkegaard, pisał o tzw. geście dandysa jako nowoczesnym sposobie wyrażania buntu przeciwko mieszczańskiej hipokryzji.

Twoje cele

- Poznasz historię dandyzmu.
- Scharakteryzujesz dandysa jako postać i figurę literacką.
- Wskażesz przykłady artystów europejskich będących reprezentantami dandyzmu.
- Porównasz dzieła malarskie ukazujące dandysa.

Historia dandyzmu

Dandyzm to rodzaj postawy, ale także zjawisko społeczne oparte na ekspresji ubioru, sposobu życia, obyczaju. Korzenie dandyzmu sięgają starożytności. Pierwszy znany dandys to [Alcybiades](#) słynący z niekonwencjonalnych, szokujących zachowań. Intensyfikacja zjawiska dandyzmu ma związek z rozwojem mieszczaństwa w XIX wieku i charakteryzuje się eksponowaniem przynależność do arystokracji lub tzw. [klasy próżniaczej](#) przede wszystkim za pomocą ubioru i sposobu zachowania. Pochodzenie nazwy dandyzm nie jest jednoznaczne:

((Joanna Zawadzka

Dandyzm

może wywodzić się od francuskiego *dandin* oznaczającego głupca, od szkockiego określenia *dantli* – „próżnować”, od niemieckiego *tandeln* – „bawić się” lub staroniderlandzkiego *dantem* – „robić głupstwa”. Słowo „dandys” jako określenie eleganta o wyszukanych manierach pojawia się początkowo w Anglii, wkrótce potem przenika do Francji.

Źródło: Joanna Zawadzka, *Dandyzm*, [w:] *Słownik literatury XIX wieku*, red. A. Kowalczykowa, J. Bachórz, s. 161.

W Anglii za pierwszego z dandysów uważa się [George’a Bryana Brummela](#), a we Francji – przedstawiciela [dekadentyzmu Charlesa Baudelaire’a](#). Dandyzm stał się popularny w czasopiśmiennictwie: w Paryżu w 1833 roku powstało czasopismo „Le Dandy. Journal non politique”, a inne periodyki zaczęły wyznaczać modę dandyzmu („Le Figaro”, „La Mode”). Wzorcem dandysa dla Europejczyków był [George Byron](#), który sam dbał o swój wygląd i chętnie używał określenia dandys (w korespondencji i w poemacie *Don Juan* pisanego w latach 1818–1823). W drugiej połowie XIX wieku dandyzm kojarzony był także z [hedonizmem](#) i [estetyzmem](#) – dwoma kierunkami filozoficznymi. Przykładem dandysa w kulturze europejskiej afirmującego te dwie postawy był [Oscar Wilde](#), czego wyraz

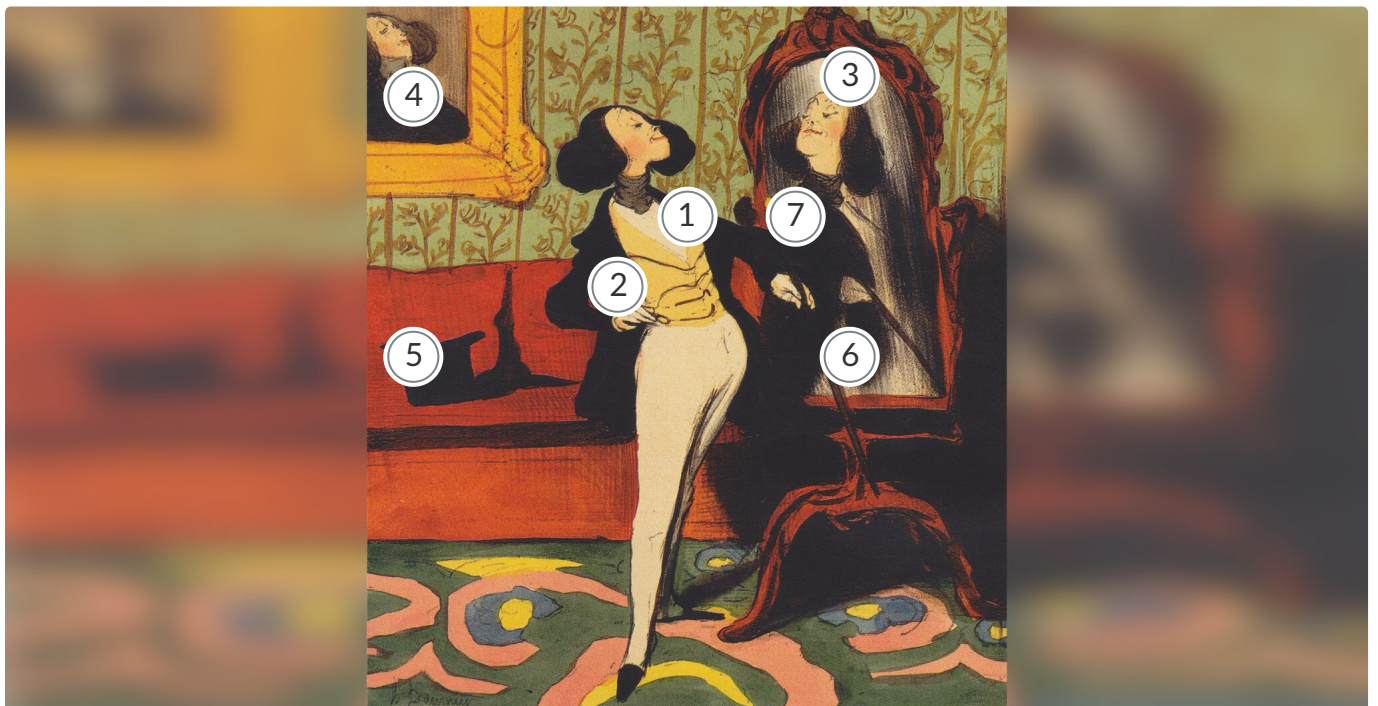
George Byron

Źródło: domena publiczna.

znaleźć można w powieści *Portret Doriana Graya* (1890). Schyłek dandyzmu przypadł na koniec XIX wieku a wywołały go zmiany na świecie, takie jak: demokratyzacja, zmierzch arystokracji, dostępność wyrobów odzieżowych (umasowienie mody).

Po czym rozpoznać dandysa?

Dandyzm to zjawisko wysoce zindywidualizowane, dlatego stworzenie ujednoliconej charakterystyki nie jest możliwe. Niemniej ubiór i otoczenie dandysa charakteryzowały się kilkoma wyróżniającymi się i stałymi elementami:

1

Dandysa wyróżnia oryginalny strój i zachowanie.

2

Chce się wyróżniać w grupie doskonałością wyglądu.

3

Lustro to symbol dandyzmu według Charlesa Baudelaire'a.

4

Dandys eksponuje swoje znudzenie i próżność, bo według niego to przejaw prestiżu i wysokiej pozycji społecznej.

5

Wystawne życie, w tym: bale, wyścigi konne, wyjścia do klubu i teatru, tzw. bywanie w towarzystwie.

6

Dandys nie podlega kanonom mody – dandys sam je wyznacza.

7

Dandys chce skupiać na sobie uwagę w towarzystwie, wywołać konsternację.

Honoré Daumier, *Dandy*, XIX w.

Nie tylko strój

Dandys skupiony był przede wszystkim na wyglądzie, na ubiorze, ale takim, który jednocześnie miał wyrażać bunt przeciwko **kapitalizmowi** traktującemu społeczeństwo bezdusznie, jak zasoby ludzkie wykorzystywane do pracy. Podstawowym zadaniem dandysa było odbieganie od ogólnospołecznych oczekiwań, wymykanie się **konwenansom**, ciągle podkreślanie własnej niedostępności. Dandys balansował między eksponowaniem przynależności do klasy próżniaczej a podejmowaniem wysiłku w zdobywaniu wiedzy o świecie:

((Radosław Okulicz-Kozaryn

Mała historia dandyzmu

Także wiedza stanowiła jego oczywiste wyposażenie. Nigdy nie uczył się, ale wiedział

wszystko, władał wieloma językami i znał różne kraje, choć wcale nie

Marynarka młodego francuskiego dandysa, 1790.
Zasoby The Metropolitan Museum of Art w Nowym Jorku.

Źródło: domena publiczna.

musiał ich odwiedzać. Jeżeli bywał, to w przeszłości i od niechcienia. Nuda zresztą towarzyszyła mu zawsze (...) O Anglii, tj. o Londynie, lub o Francji, tj. o Paryżu, myślał jako o najbliższych sobie miejscach, z odrazą zaś wspominał Amerykę, która odstręczała go swoim uwielbieniem dla użyteczności.

Źródło: Radosław Okulicz-Kozaryn, *Mała historia dandyzmu*, Poznań 1995, s. 143–144.

Dandys kochał sztukę, potrafił na jej temat prowadzić wysublimowane i błyskotliwe rozmowy. To także nawiązanie do arystokracji i nieużytecznych społecznie pasji.

Dandys w literaturze

Dandyzm był zjawiskiem najpierw kulturowym, a dopiero później przeniknął do literatury. Już sama nazwa gatunku powieściowego poświęconego dandysom wskazuje na modę (ang. *fashion*) jako główny wątek fabularny:

((Joanna Zawadzka

Dandyzm

Dandyzm był ukazywany szczególnie często w tzw. *fashionable novel* (zwanej też *silver forks school*) specyficznej odmianie powieści bardzo popularnej w Anglii w latach 1825–1834. Ukazywano w tych powieściach barwny świat arystokracji, także dandysów. Błyszczeli oni w salonowym otoczeniu, wyróżniali się oryginalnością zachowań i stroju, poszukiwali aplauzu, potwierdzenia swej wyższości w oczach innych postaci. Jednocześnie zaś stylizowali się na bohaterów pozostających w ciągłym konflikcie ze społeczeństwem, manifestowali chęć izolowania się od ludzi, pogardliwego lekceważenia ustalonych, obowiązujących w społeczeństwie praw. Dandys z angielskich i francuskich powieści, z dystansem patrząc na innych, pozował na beznamietnego (a zarazem nadwrażliwego) obserwatora; jego główną cechą było skupianie uwagi na własnej osobie, **egocentryzm**. Spośród *fashionable novels* największą sławę zdobyła powieść E. Bulwera-Lyttona *Pelham* (1828). Autor inspirowany specyficzną atmosferą **regencji** ukazuje bohatera wyznającego „filozofię rzeczy” i wprowadza czytelnika do pracowni krawieckich, do ubieralni, które zajmują poczesne miejsce w życiu

kreowanych przez niego postaci. W dziedzinie mody „pelhamizm” przejął sukcesję po [werteryzmie](#) i [bajronizmie](#); gdy Werter spopularyzował np. żółte spodnie i niebieskie fraki, to „pelhamizm” uczynił czarny frak obowiązującym w Europie strojem wieczorowym mężczyzn. Często w XIX-wiecznej literaturze dandysi byli przedstawiani w stylu ironicznym lub [karykaturalnym](#) (przez Balzaka, Stendhala, T. Gautiera).

Źródło: Joanna Zawadzka, *Dandyzm*, [w:] *Słownik literatury XIX wieku*, red. A. Kowalczykowa, J. Bachórz, s. 161.

Polski dandys

Edmund Chojecki

Źródło: domena publiczna.

W kulturze polskiej dandys pojawił się w pierwszej połowie XIX wieku. Postawa polskiego dandysa charakteryzowała się przede wszystkim skupieniem uwagi na stroju, na snobizmie salonowym, tak zwanym bywaniu w towarzystwie. Warto pamiętać, że dandyzm stanowił w kraju zjawisko marginalne m. in. ze względu na szczupłe dochody, niepozwalające na kupno drogiego, ekstrawaganckiego ubioru. Nieliczni, np. ozdoba salonów [Edmund Chojecki](#) (poeta), byli nazywani „paniczami dzisiejszymi” lub (z tytułu sztuki Stanisława Bogusławskiego) – „lwami i lwicami”.

Wśród artystów dandysem był Juliusz Słowacki, który przyjął tę postawę w czasie pobytu w Paryżu. Zwracał na siebie uwagę dzięki białym [szarawarkom](#) i kaszmirowej wzorzystej kamizelce, wywiniętemu kołnierzu koszuli, [glansowanym](#) rękawiczkom i laseczce z połączoną główką. Jego ulubionym kolorem był czarny. Wiele

informacji o jego garderobie dostarcza jego korespondencja np. do matki. Innym przykładem polskiego dandysa był Fryderyk Chopin, którego strój był zawsze wytworny. Kompozytor starannie dobierał części garderoby, z dbałością układał włosy, a w jego domu zawsze stały świeże fiołki (zapach ten znajomym Chopina nierozzerwalnie się z nim kojarzył).

W polskiej literaturze ślady wpływu dandyzmu można znaleźć m.in. u Adama Mickiewicza:

((Joanna Zawadzka

Dandyzm

Cechy dandysa ma Hrabia z *Pana Tadeusza*:

surdut swój angielskiego kroju, biały, długi,
Polami na wiatr puścił: z tyłu konno sługi
W kapeluszach jak grzybki, czarnych, lśniących, małych
W kurtkach, butach **stryflastych**, w **pantalonych** białych:
Sługi, które pan Hrabia tym kształtem odzieje,
Nazywają się jego pałacu dżokeje.

Źródło: Joanna Zawadzka, *Dandyzm*, [w:] *Słownik literatury XIX wieku*, red. A. Kowalczykowa, J. Bachórz, s. 161.

Bywało, że o polskich dandysach pisano w sposób ironiczny, negatywnie oceniający, np. Leszek Dunin-Borkowski w *Parafiańszczyźnie* (1943), czy Ludwik Sztyrmer w *Powieści nieboszczyka Pantofla* (ok. 1846).

Słownik

bajronizm

pojęcie wywodzące się od nazwiska Geoge'a Byrona. To postawa protestu wobec konwencjonalnej moralności, ale także bunt przeciwko fatalizmowi ludzkiej egzystencji. Kojarzył się z gwałtownością ludzkich emocji, ale także ze zdolnościami bohatera do przeżywania prawdziwego uczucia. Cechy bohatera bajronicznego utożsamiane są z pesymizmem, dumą, melancholią (także cyniczną), wzniosłością i zarozumiałością, wewnętrzną uczuciową pustką i rozpaczą, pogardą dla świata oraz pragnieniem zemsty

dekadentyzm

(fr. *décadence* – chylenie się ku upadkowi, łac. *decadentia* – schyłek) – postawa, która ukształtowała się pod koniec XIX wieku, charakteryzująca się pesymistycznym podejściem do rzeczywistości, przekonaniem o zmierzchu kultury i poszukiwaniem sposobów na wypełnienie odczuwanej pustki. Duży wpływ na rozwój dekadentyzmu miały filozofia Artura Schopenhauera oraz powieść Jorisa-Karla Huysmansa *Na wspak*, nazywana przez współczesnych „biblią dekadentyzmu”

egocentryzm

(łac. *ego* – ja, *centrum* – środek) traktowanie siebie jako ośrodka wszystkiego, nieliczenie się z innymi, przecenianie swojego znaczenia w świecie, skrajny egoizm

estetyzm

(gr. *aisthêtikós* – postrzegany zmysłami) – skłonność do stosowania kryteriów wyłącznie bądź przede wszystkim estetycznych, np. w myśl hasła „sztuki dla sztuki”

hedonizm

(gr. *hedone* – przyjemność, rozkosz) pogląd filozoficzny, zakładający, że najważniejszym celem w życiu jest zaspokajanie przyjemności (głównie fizycznych)

kapitalizm

(fr. *capitalisme*) – system społeczno-gospodarczy oparty m.in. na zasadach własności prywatnej, wolności osobistej, swobodnej wymiany dóbr i zawierania umów

klasa próżniacza

(ang. *leisure class*) – hasło wprowadzone na przełomie XIX i XX wieku, definiujące społeczność o wystawnym życiu na „pokaz”

konwenans

(fr. *convenance* – stosowność, wygoda < łac. *conveniens* – przystający, przylegający) – ogólnie przyjęta forma i obyczaje towarzyskie

werteryzm

postawa wzorowana na głównym bohaterze powieści J.W. Goethego *Cierpienia młodego Wertera*. Obejmuje takie cechy, jak pesymizm, poczucie bezcelowości życia, wybujała uczuciowość, egotyzm (nadmierne zajmowanie siebie i innych własną osobą), poetyzm i skłonności samobójcze

Film

Polecenie 1

Na podstawie wykładu prof. Michała Kuziaka wskaż podstawowe cechy dandysa. Weź pod uwagę nie tylko kwestię wyglądu.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dn7Sa7Q4h>

Film dotyczący początków i charakterystyki dandyzmu.

Polecenie 2

Bazując na wykładzie, scharakteryzuj podstawowe cechy wyglądu dandysa.

Ćwiczenie 1

Zaznacz, do których filozofii starożytnych zdaniem prof. Michała Kuziaka nawiązuje dandyzm.

☐ hedonizm

☐ egzystencjalizm

☐ epikureizm

☐ dekonstrukcjonizm

☐ sensualizm

Ćwiczenie 2

Przyjrzyj się obrazom z różnych epok. Wskaż w każdym z nich cechy zarówno wyglądu jak i osobowości dandysa, które dostrzegasz. Uzasadnij krótko swoje wnioski.

Artysta nieznany, *Dandys w Rzymie*, XIX wiek

Źródło: domena publiczna.

Film

Polecenie 1

Na podstawie wykładu prof. Michała Kuziaka wyjaśnij, co oznacza, że dandyzm jest również „gestem metafizycznym”.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DscOHOTwU>

Film dotyczący dandyzmu w literaturze.

Polecenie 2

Podsumuj wykład dotyczący trzech odsłon dandyzmu. Sformułuj na ten temat syntetyzującą notatkę. Wskaż przykłady twórców.

Polecenie 3

Wykładowca zwrócił uwagę na przykłady polskich dandysów. Wymień je, a także zaproponuj inne z XIX i XX wieku. Uzasadnij swoje propozycje.

Polecenie 4

Przeczytaj poniższe fragmenty dziewiętnastowiecznych utworów literackich, które zawierają opisy postawy dandysa. Wybierz te cechy, które zgadzają się z definicją dandyzmu. Określ charakter tych opisów: czy są oceniające, obiektywne, czy jednostronne. Określ stosunek autorów do dandyzmu. Uzasadnij swoją wypowiedź.

« Zresztą, alboż to nie są choroby, te nienaturalne lub zgubne stany umysłu, serca i całej duszy, które na każdym kroku spotykamy w towarzystwie? Wszakci człowiek zarażony nimi zawsze cierpi, a zatem jest chory. Czyliż sprawiedliwie nie należy nazwać chorobami i niedołężnościami umysłu: roztargnienie, lekkomyślność, zabobonność, zarozumiałość, **junactwo**, poetomanię, pedantyzm, dziwactwo, ekscentryczność, **spleen**, wariację, głupotę itd.? Alboż smętność, miłość niedorzeczna, śmieszna, szalona lub brudna, kokieteria, zazdrość, oziębłość, zatwardziałość itd. nie są choroby serca? (...). Takim sposobem powstaje nowa zupełnie patologia psychologiczna, i gdyby ona z czasem stała się popularną, dosyć byłoby powiedzieć: ten człowiek ma febrę, gorączkę, astmę lub suchoty w duszy, ażeby dać wyobrażenie o jego moralnym stanie.

Ludwik Sztrymer, *Powieści nieboszczyka Pantofla*, Kraków 2002. s. 12.

« Cztery pierwiastki składały wówczas mój charakter: zimny rozum, **mizantropia**, światowość i poezja. Nie wiem, jak ta zbieranina od sasa i od lasa mogła się trzymać w kupie, ale tak było.

Ludwik Sztrymer, *Powieści nieboszczyka Pantofla*, Kraków 2002. s. 158.

« Oryginalność Anglików i przysada w wybijaniu się spod jarzma zwyczajów, w dziwaczeniu ażeby tylko nie naśladować, jest zawsze dowodem wielkiego ich oświecenia. Cokolwiek w nas jest cudze, nic własne, cokolwiek nie wypływa z namysłu i głębi istoty naszej, to nie

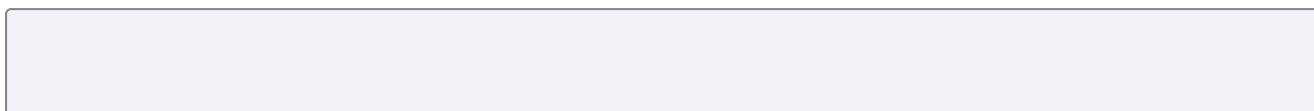
może do niej tak dokładnie przystawać, ażeby przyczepka nie była widoczną jak jaka łatka.

Leszek Dunin-Borkowski, *Parafiańszczyzna*, Wrocław 1843, s. 5.

«Gdy wybiło pół godziny, przeciągnął ręką po czole, podniósł się szybko i ubrał się sam z większą starannością niż zazwyczaj, poświęcając wiele uwagi doborowi krawata i szpilki i kilkakrotnie zmieniając pierścionie. Długo siedział przy śniadaniu, próbując rozmaitych dań, rozmawiając ze służącym o nowej liberii, jaką miał zamiar sprawić dla służby w Selby, i przeglądając korespondencję. (...)

Tegoż wieczora o wpół do dziewiątej Dorian Gray, wytwornie ubrany, z dużym pękiem fiołków parmeńskich w butonierce, wchodził wśród głębokich ukłonów służby do salonu lady Narborough. (...) Te smukłe palce nigdy nie mogły trzymać morderczego noża ani te uśmiechnięte usta bluźnić Bogu i miłosierdziu.

Oscar Wilde, *Portret Doriana Graya*, Warszawa 1995.

Słownik

immoralizm

(łac. *in* – nie + *moralis* – moralny) – filozoficzne stanowisko kwestionujące moralność i zasady etyczne, umiejscawiające człowieka i jego postępowanie poza dobrem i złem

metafizyka

(gr. *ta meta ta physika* – to, co ponad fizyką) – jedna z głównych dyscyplin filozofii rozważająca ogólne własności bytu i ostateczne przyczyny rzeczy; w potocznym rozumieniu oznacza wszystko to, co wybiega poza możliwość naukowego wyjaśnienia

nihilizm

(łac. *nihil* – nic) – termin filozoficzny określający negowanie istnienia pewnych bytów, podający w wątpliwość m.in. możliwości ludzkiego poznania, wartości moralne, sensowność życia; postawa społeczna polegająca na nieuznawaniu powszechnie podzielanych wartości, norm prawnych, etycznych i kulturowych

Dla nauczyciela

Autor: Maria Gniłka-Somerlik

Przedmiot: Język polski

Temat: Dandyzm

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

7) rozumie pojęcie groteski, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej artystyczny i wartościujący charakter;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

12) w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: trenów i pieśni Jana Kochanowskiego, bajek Ignacego Krasickiego, Dziadów cz. II oraz Pana Tadeusza Adama Mickiewicza, Zemsty Aleksandra Fredry, Balladyny Juliusza Słowackiego;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

5) charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki;

6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

II. Kształcenie językowe.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

IV. Samokształcenie.

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

6) odczytuje poglądy filozoficzne zawarte w różnorodnych dziełach;

Cele operacyjne. Uczeń:

- przedstawia etymologię słowa dandyzm i jego główne cechy;
- wskazuje miejsca rozwoju dandyzmu europejskiego i nazwiska przedstawicieli;
- zestawia wizerunki dandysa z obrazów malarskich;
- wyjaśnia, dlaczego dandyzm jest określany „gestem metafizycznym”.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa kierowana;
- z użyciem e-podręcznika;
- z użyciem komputera.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- e-podręcznik;
- komputery z dostępem do internetu dla uczniów;
- tablica interaktywna lub rzutnik.

Przebieg lekcji

Przed lekcją

Nauczyciel przed lekcją prosi uczniów, by przejrzeni dostępne magazyny modowe dla mężczyzn, by na podstawie zdjęć wypisali najważniejsze cechy stylu, a także reprezentowanej postawy. Sugeruje także, by uczniowie wyszukali interesujące wywiady z kreatorami mody.

Faza wprowadzająca

Uczniowie prezentują zebrane materiały i swoje notatki. Cały zespół klasowy sporządza listę cech mody współczesnego mężczyzny, które uczniowie wskazywali najczęściej. Nauczyciel pyta uczniów, czy moda może być także rodzajem idei? W następnym kroku uczniowie wypisują przymiotniki oddające te cechy, np.: elegancki, nonszalancki, zbuntowany.

Po ogólnoklasowej dyskusji nauczyciel informuje uczniów, że lekcja będzie poświęcona zjawisku dandyzmu, rozwijającego się w XIX wieku. Prezentuje „Wprowadzenie”, podaje cele lekcji i zapisuje temat na tablicy.

Faza realizacyjna

Nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie się z treścią „Przeczytaj”. Uczniowie skupiają swoją uwagę przede wszystkim na pochodzeniu terminu „dandyzm” oraz historii rozwoju tej postawy społecznej. Ponadto poznają przykłady polskich dandysów.

Praca z multimedium. Uczniowie zapoznają się z dwuczęściowym wykładem prof. Michała Kuziaka na temat rozwoju dandyzmu i wykonują polecenia najpierw do pierwszej części poświęconej rozwojowi dandyzmu w dziewiętnastowiecznej Anglii, a następnie do drugiej – o dandyzmie we Francji, także dekadentyzmie. Polecenie 2 lub 3 w drugiej części wykładu może zostać polecone jako praca domowa, ale ważne jest, by zwrócić uwagę uczniów na ostatni akapit sekcji „Przeczytaj”.

Uczniowie podczas pracy z multimedium dokonują zestawienia obrazów malarskich prezentujących dandysów. Ponadto w wybranych fragmentach literackich wskazują cechy dandysa, zarówno jego wyglądu jak i usposobienia. Zastanawiają się także nad tym, czy dobrane przez nich na początku lekcji przymiotniki pasują także do dziewiętnastowiecznego dandysa.

Faza podsumowująca

W fazie podsumowującej nauczyciel może przedstawić uczniom przykłady współczesnych dandysów, jednocześnie powracając do wniosków z fazy wprowadzającej. Propozycje:

- Włoski współczesny dandys Massimiliano Mocchia di Coggiola – działacz społeczny, którego przeróżne kreacje można zobaczyć w mediach społecznościowych.
- Nowojorski muzyk jazzowy Dandy Wellington.
- Polski pisarz i tłumacz Jacek Dehnel.

Nauczyciel może prosić uczniów o zapoznanie się wizerunkiem tych współczesnych dandysów i zaproponować podsumowującą lekcję dyskusję. Uczniowie mogą zaproponować własne przykłady współczesnych dandysów i uzasadnić swoje wybory, posługując się definicją dandyzmu poznaną na lekcji.

Materiały dodatkowe:

- Radosław Okulicz-Kozaryn, *Mała historia dandyzmu*, Poznań 1995.
- Rafał Księżyk, *Wywracanie kultury. O dandysach, hipsterach i mutantach*, Wołowiec 2018.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Film” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.